

*U vrijeme ručka
Dok su starija djeca još u slobodnima
aktivnostima, mlađa djeca ručaju.*

Kako smo organizirali konzumiranje obroka u mješovitim vrtićkim skupinama

**Viktorija Bušić, zdravstvena voditeljica
Dječji vrtić Bajka
Zagreb**

Iz zagrebačkog Dječjeg vrtića Bajka stižu nam preporuke kako u skladu s prirodnim dječjim potrebama i razvojnim mogućnostima organizirati proces prehrane u mješovitoj skupini.

Praksa našeg vrtića već dugi niz godina uključuje organizaciju rada u mješovitim odgojnim skupinama. Ovakvu smo organizaciju rada počeli osmišljavati prije desetak godina, a pozitivni rezultati koje smo polučili u odgojno-obrazovnom procesu potaknuli su nas da s tom praksom

nastavimo i dalje. U ovoj je pedagoškoj godini osam od naših devetnaest vrtićkih skupina mješovito, a izrazito su mješovite i dvije od osam jasličkih. Skupine su organizirane u različitim objektima jer neke rade u uobičajenom desetodnevnom programu, dok dvije rade u smjenama.

Umješovite vrtičke skupine ove su godine upisani predškolci, ali i djeca koja su netom navršila ili će tek navršiti tri godine. U nekim skupinama podjela po dobi je ravnomjerna, u nekima je veći broj starije djece, a u nekima je podjednak broj predškolaca i trogodišnjaka. Upravo zbog tih dobnih razlika bilo je nužno pažljivo osmisliti i organizirati cjelokupan proces prehrane, kao i sve druge praktične i materijalne uvjete boravka u vrtiću. Dugogodišnje iskustvo u radu s mješovitim skupinama pridonijelo je uspješnosti zadovoljavanja ne samo osnovnih bioloških, nego i svih ostalih razvojnih potreba djeteta. Na početku pedagoške godine napravili smo analizu prehrambenih navika i potreba djece u svakoj pojedinoj skupini te prema toj analizi odredili vrijeme pojedinih obroka i osmislili organizaciju rada odgajatelja i tehničkog osoblja. Svi obroci – doručak, užina, ručak, poslijepodnevna užina i večera – konzumiraju se u sobama dnevnog boravka, a organizacija svakog od tih obroka ima svoje specifičnosti.

Organizacija doručka

Doručak je organiziran klizno, u vremenu koje je usklađeno s potrebama djeteta odnosno skupine u cjelini, što u pravilu znači da dijete može doručkovati u vremenu od osam do devet sati. Na taj način smo svakom djetetu omogućili da doručkuje kad osjeti potrebu, u vrijeme koje je najbliži obiteljskom ritmu. Neka djeca u vrtić dolaze prije doručka i započinju s igrom koju nastavljaju dok za nju imaju interes. Kad se u sobu dnevnog boravka dovedu kolica s hranom, jedno od starije djece – ono koje za to pokaže interes – postavlja stol za doručak. Mlađa djeca prema svojim mogućnostima pomažu starijima prilikom postavljanja stola. Druga djeca dolaze u vrtić u vrijeme kad je doručak već u sobi. Primijetili smo da je ovakvim načinom organizacije doručka nestalo gužve i buke te da djeca međusobno

tiše i ležernije komuniciraju. Ponekad igra druge djece odvraća nekom djetetu pažnju s doručka, ali tada odgajatelj vodi računa o tome da djetetova pažnja bude usmjerena na dovršavanje doručka. Dostatno je da se u sobi dnevnog boravka postavi jedan do dva stola za doručak, no njegovo mjesto mora biti trajno i pažljivo odabrano. U vrijeme doručka za stolom istovremeno blaguju i starija i mlađa dje-

Dugogodišnje iskustvo u radu s mješovitim skupinama pridonijelo je uspješnosti zadovoljavanja ne samo osnovnih bioloških, nego i svih ostalih razvojnih potreba djeteta.

...

Kad mlađe dijete pomaže starijem, ono usavršava svoja znanja i vještine prateći ritam svojih mogućnosti, a osjeća se sposobno jer ima starijeg prijatelja kojem pomaže.

ca, no dosadašnja je praksa pokazala da istovremeno ne doručkuje više od petero djece. Te okolnosti pridonose uspješnijoj provedbi odgojno-obrazovnih zadataka. Mlađe dijete uči od starijeg. Starije dijete podučava mlađe, osjeća se važno, često upućuje dijete kako što treba napraviti. Nerijetko se događa da starije dijete upozori mlađe da treba oprati ruke prije nego sjedne za stol, upotrijebiti salvetu, pospremiti suđe i stol nakon jela. Kad mlađe dijete pomaže starijem, ono

usavršava svoja znanja i vještine prateći ritam svojih mogućnosti, a osjeća se sposobno jer ima starijeg prijatelja kojem pomaže.

Vrijeme doručka izuzetno je važno odgajatelju mješovite skupine jer tada svoju pažnju može posvetiti i individualno pojedinom djetetu. Za odgajatelja je to prilika za prepoznavane potreba svakog djeteta koje netom pristigne u skupinu, za praćenje usvojenosti kulturnih navika i motoričkih vještina potrebnih pri jelu, te za motivaciju djeteta na konzumiranje jela. U takvim okolnostima odgajatelj ima vremena i s roditeljima razmijeniti kratke informacije o tome kako se dijete danas osjeća, kako je spavalo, što je jelo i sl.

No za ovakvu je organizaciju rada odgajatelju potrebno više vremena za planiranje i pripremu jer je uz aktivnosti oko konzumiranja hrane potrebno planirati i poticaje za djecu koja u tom vremenu ne doručkuju. Dobro planiranje i priprema omogućuju ugodnu i opuštajuću atmosferu u vrijeme blagovanja. Odgajatelji mješovitih skupina naglašavaju jednu veliku prednost ovakve organizacije doručka: izbjegnuta je buka, koja je u vrijeme doručka često prisutna, osobito u starijim skupinama.

Budući da je kod starije djece usvojenost znanja i vještina viša, odgajatelj u vrijeme doručka može posvetiti više vremena mlađem djetetu. Isto tako može pratiti je li i koliko je dijete jelo i motivirati ga na uzimanje obroka. Dijete kojemu je neko jelo nepoznato ili novo, odgajatelj može poučiti o samom obroku a ono ga onda obično lakše prihvaća. Kompletan proces mora se neprestano pratiti i po potrebi reorganizirati. Potrebe, i vještine djece, kao i druge okolnosti koje utječu na konzumaciju doručka, stalno se mijenjaju. Svi djelatnici aktivno sudjeluju u praćenju i evaluaciji procesa prehrane: odgajatelji skupina, stručni suradnici (zdravstvena voditeljica, psihologinja, pedagoginja) i servirke. Uočeni problemi, potrebe i novonastale

situacije odmah se analiziraju i zajednički rasprave, a potom promptno rješavaju. Vrlo je važan timski pristup radu, te dobra i iskrena komunikacija kako bi svaki planirani korak bio uspješno proveden.

Organizacija ručka

Ručak je organiziran u podskupinama. Djeca prve skupine ručaju najmanje dvadeset minuta prije druge skupine. U prvoj su skupini obično djeca mlađe dobi koja trebaju više vremena za obavljanje aktivnosti prije ručka (presvlačenje, pranje ruku, uzimanje pribora za jelo itd.). Ručak mlađe djece u pravilu traje duže, no to ne isključuje naknadno prilagođavanje individualnim potrebama djeteta, npr. da starije dijete kojemu iz nekog razloga treba više vremena ili ima potrebu leći ranije, ne ruča u prvoj skupini.

Ovakva organizacija predmnijeva i klizno vrijeme ručka. Naime, hrana namijenjena drugoj skupini djece ne može se dovoziti zajedno s hranom za prvu skupinu jer bi se ohladila dok mlađa djeca ručaju. Stoga se hrana dovozi u skupinu u dva navrata. Jednako je tako potrebno osigurati dovoljno vremena u preklapanju rada odgajatelja te pažljivo planirati i organizirati i vrijeme i prostor. Odgajatelj mora poznavati svako dijete, njegove potrebe, navike, mogućnosti i potencijale. Budući da se takav oblik ručka u mješovitim skupinama provodi već niz godina, od velike su pomoći starija djeca kojima nije potrebna pomoć i koja znaju pomoći oko svih radnji potrebnih za početak ručka. Tako odgajatelj može nadgledati djecu i pomoći onoj koja trebaju pomoć ili savjet.

Starija djeca obično jedu kasnije, a budući da već vladaju potrebnim vještinama, njihov ručak traje kraće i zahtijeva manje angažmana odgajatelja. Oni se tada mogu posvetiti pripremi djece za poslijepodnevni odmor

U vrijeme doručka – dok jedno dijete doručkuje, ostala djeca su u igri

(pranje zubiju, presvlačenje u pidžame, završna priprema poticaja za djecu koja nemaju potrebu za snom). U tom je dijelu dana vrlo važno organizirati maksimalno vrijeme preklapanja rada odgajatelja. Oba

Za ovakvu je organizaciju rada odgajatelju potrebno više vremena za planiranje i pripremu jer je uz aktivnosti oko konzumiranja hrane potrebno planirati i poticaje za djecu koja u tom vremenu ne doručkuju.

...

U mješovitim skupinama svaki obrok organiziran je pažljivo, s posebnom brigom o svim specifičnostima rada u ovakvim skupinama.

odgajatelja već moraju biti u skupini kad prva djeca dolaze s igrališta i biti sa svom djecom tijekom priprema za poslijepodnevni odmor. U našem vrtiću vrijeme preklapanja traje od 11,30 do 13 sati. Kao i kod doručka, u ovakvoj organizaciji ručka pokazale su se brojne prednosti koje idu u prilog svim odgojno-obrazovnim ciljevima.

U mješovitim skupinama svaki obrok organiziran je pažljivo, s posebnom brigom o svim specifičnostima rada u ovakvim skupinama. Naše dugogodišnje iskustvo govori o brojnim prednostima rada u mješovitim skupinama. Osnovne biološke potrebe mogu se zadovoljiti u skladu s istinskim dječjim potrebama i, što je najvažnije – pravovremeno. Osim toga, djeca svladavaju učenje potrebnih vještina učeći od starijih vršnjaka, što pridonosi ležernijem i opuštenijem ugođaju. U ovakvim okolnostima odgajatelju je omogućeno posvetiti više vremena djeci koja imaju posebne potrebe u prehrani, npr. djeci s posebnim potrebama, djeci s raznim organskim oštećenjima i problemima, kao i djeci koja imaju problema s prekomjernom ili nedostatnom težinom.

stina je da za ovakvu organizaciju rada treba osigurati više vremena za planiranje, te da treba učestalije pratiti proces i češće vršiti intervencije, kao i pažljivije osmišljavati prostorne i organizacijske uvjete, no rezultati koji se vide u zadovoljstvu djeteta, njegovoj samostalnosti i psihofizičkoj kondiciji pokazuju da su mješovite skupine prirodan oblik grupiranja djece koji odgovara djetetovoj potrebi za skladnim razvojem u okružju koje podsjeća na obiteljsko.

Literatura:

Viktorija Bušić i sur: *Proces odgoja i obrazovanja u vrijeme uzimanja obroka*, Zagreb, 2003., Brošura za internu uporabu